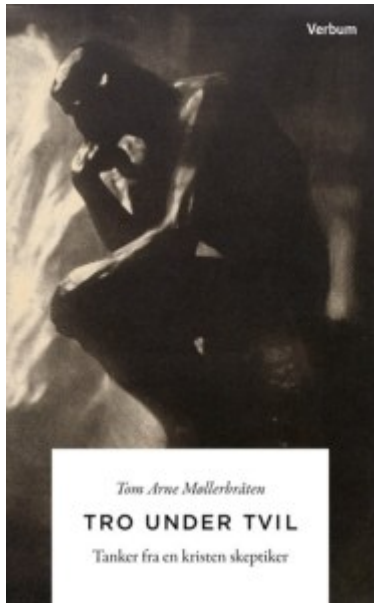

HUMANIST

[Fra 04/15.](#)

En kristen høgskolelærer har skrevet en bok om tvil. Men boka er egentlig et forsøk på å få folk til å tro.

Tom Arne Møllerbråten:
Tro under tvil. Tanker fra en kristen skeptiker

Tom Arne Møllerbråten er lærer på en kristen folkehøgskole, men har hele livet tvilt. Samtidig opplevde han at temaet nærmest er tabu i kristne kretser. Derfor har han nå skrevet en bok om kristen tvil.

Gjennom mange år har han samlet materiale til boka, som han mener vil dekke et behov. Det har han antageligvis rett i, for på boklanseringen på Litteraturhuset var det svært godt oppmøte, og bøkene som forlaget hadde tatt med dit ble revet bort. Mange av de som kom på lanseringen var tidligere elever på Sagavoll folkehøgskole hvor Møllerbråten undervist i femten år om Bibelen og kristen tro.

Særlig er det apologetikk, den teologiske disiplinen som har som formål å begrunne og forsvare at kristendommen er den sanne religion, som er Møllerbråtens felt. Målgruppen for boka er antageligvis tidligere og nåværende bibelskoleelever, og forfatteren skriver pedagogisk for menigheten.

Lettlest, men lettvent

Tro under tvil er letlest, men også lettvent. Fremstillingen er lett og pratende, Møllerbråten har kunnskap på mange felt, men går dessverre sjelden i dybden. Han stiller mange spørsmål som ikke blir forsøkt besvart. Boka er nærmest et opplæringsdokument med oppsummering bakerst i hvert kapittel.

Møllerbråten ønsker at tvil skal kunne være noe man kan snakke åpent og ærlig om i kristne miljøer. Prosjektet hans kan kanskje ses i tråd med andre synliggjøringsprosjekt i tiden hvor man står fram som dyslektiker/homofil/en som sliter psykisk, og nå også: en kristen tviler.

Det er sikkert på høy tid å gå ut med dette budskapet mot kristne ungdomsmiljø der presset om å være perfekt nok ikke er mindre enn i andre ungdomsmiljø. Det kan sikkert være hardt å leve opp til å være fast i troen og kanskje attpåtil skulle ha et nært og personlig forhold til Gud.

Møllerbråten skriver om hvor galt det kan gå dersom folk legger bort nødvendig skepsis. Han bruker som eksempel den amerikanske menigheten People's Temple, som i 1978 sørget for at over ni hundre mennesker døde i en blanding av selvmord og mord. Han ser hendelsen som et grotesk eksempel på hvorfor skepsis og tvil er viktig.

For en ikke-troende er det noe ydmykt, og sympatisk, med en kristen som innrømmer at han tviler. For skråsikkerhet er ikke særlig sympatisk: Det ligger som regel en innebygd intoleranse i å være overbevist om at man selv har rett, for da må jo de andre ta feil. Religiøse sannheter er som regel gjensidige utelukkende. Hvis Jesus er eneste veien til saligheten, må nødvendigvis buddhistene (og alle de andre) ta feil.

Tviler for å tro

På den ene siden står Møllerbråten for en rasjonell og ydmyk tilnærming til tro. Forventingene skrus opp når han tidlig i boka skriver «Hvordan vet vi at noe er sant hvis vi ikke stopper opp og gransker det som sies? Målet er å finne ut hva som holder. Alt som er sant, vil tåle gransking».

Dette er gode poeng. Vi burde alle følge forfatterens oppfordring om å granske det vi holder for sant. Innenfor vitenskapelig metode er tvil kanskje den viktigste faktoren. Har Møllerbråten kanskje tenkt å teste kristendommens sannheter ved hjelp av vitenskapelige metode? I neste øyeblikk ser han dessverre ut til å ha glemt hele granskningen. Når det blir vanskelig hopper han lett tilbake til trosmodus.

Er Møllerbråten en kristen som slår et slag for skepsis og tvil? Ikke helt, for målet med tvilen ser nemlig ut til å være å tro – men nå på et høyere nivå. Tvilen kan ha den funksjon at man kommer ut i andre enden med en mer moden tro.

I kapitlet med tittelen «Vekst gjennom tvil» skisserer forfatteren stadier i troen: Barn godtar gjerne troen uten selvstendig vurdering. For at troen skal bli vår egen må man som minstemål vurdere om man er enig eller uenig i det de andre mener: «Fra vi er barn, er vi vant til å mene det samme som andre, men vi bør ikke forbli der», skriver Møllerbråten. Tvilen er nødvendig, og faktisk nøkkelen til å komme videre til en voksne versjon av troen, mener han.

Å være «miljøkristen», altså å tro fordi miljøet rundt tror, gjør at man fort mister troen når man kommer over i et ikke-kristent miljø, advarer Møllerbråten. Et typisk eksempel er når en ungdom flytter hjemmefra for å studere. Men tvilen kan altså bidra til å gjøre troen mer robust, mener han.

For de som ønsker hjelp med tvilen anbefaler han en blanding av apologetikk og sjelesorg. Apologetikken vil forsvare kristendommens sannheter mot innvendinger, mens sjelesorg kan få tvileren til å innse at det er han eller henne, og ikke kristendommen, som er problemet. Gud er det jo ikke noe feil ved.

Kognitiv dissonans

Forfatteren har mange motstridende tanker. Det er kanskje ikke underlig for en som tviler, men som ønsker å ha en fast tro. Forfatteren er sjelden enig med seg selv. På den ene siden beskriver han tvil som sunt, på den andre siden som en sykdom.

Dobbeltheten og tvetydigheten kan nærmest minne om en slags kognitiv dissonans: en erkjennelsesmessig uoverensstemmelse, en ubehagelig tilstand som oppstår på grunn av konflikt. For eksempel en konflikt mellom hva vi vet og hvordan vi lever (for eksempel en som røyker, men som vet at det er farlig).

Kognitiv dissonans skaper psykologisk ubehag som vil motivere personen til å redusere dissonansen og oppnå konsistens (røykeren må enten slutte å røyke eller overbevise seg om at røyking egentlig ikke er så farlig). Boka kan nesten leses som et resultat av en slik uoverensstemmelse. Forfatteren beskriver selv sin egen dissonans: «.. hvilke valgmuligheter har jeg? Jeg vil tro, og jeg vil være ærlig!»

Denne dissonansen kommer særlig til uttrykk når Møllerbråten skriver om bønn. Ingenting tyder på at de som blir bedt for lever lenger eller blir friske. Forskning på bønn (og ja, den finnes!) kan ikke finne målbar effekt på noen måte. Jeg tror absolutt på bønn, skriver Møllerbråten. «Men når man ser at Gud ikke fjerner sykdom og sorg, selv om man har bedt et helt liv om dette uten at det er blitt gjort, er det viktig å ha kloke tanker om hva bønn er og ikke er», skriver han. Møllerbråten ser altså ut til å vite at bønn ikke virker, men velger likevel å «tro absolutt på bønn». Noen nærmer analyse av bønningen kommer dessverre ikke.

Dobbeltheten eller dissonansen kommer også til uttrykk når Møllerbråten skriver om følelser. Han er kritisk til at følelser skal være avgjørende for gudstro. Det er viktig å huske på at følelser kan manipuleres, og siden de kan manipuleres, er de en svært usikker kilde til sannheten. «Dersom Guds nærvær skal være et gudsargument i et forsvar for kristen tro, vil automatisk følelsen av fravær også være et argument for det motsatte», skriver han. Men når han skal forklare hvorfor han på likevel tror, er det basert på en følelse: «Selv om troen alltid er til stede, dukker det med jevne mellomrom opp en dyp følelse – jeg tror det er en følelse – av at *dette er sant*.» Konsistens er på ingen måte en styrke ved boka.

«Hans vilje er dypere enn jeg kan forstå», skriver Møllerbråten som forklaring på at Gud ikke alltid reagerer på bønn. Guds uransakelighet er gjerne en universalforklaring på mye av det som ikke rimer i kristendommen, som hvorfor en allmektig og god Gud lar onde ting skje med gode mennesker.

I stedet for å slå et slag for tvilen, blir boka hans nærmest en variant av apologetikk. Møllerbråten ser ut til å være talsmann for trosforsvar av typen «Gud skjuler seg for oss» og «Gud holder seg borte for å oppnå noe annet i min tro».

Hva hvis man ikke merker Guds eksistens, Gud reagerer ikke på bønner eller gir seg til kjenne på noen måte? Da kan det altså hende at Gud skjuler seg! «Tanken om at Gud kan skjule seg eller trekke seg tilbake for å oppnå noe hos den kristne, finner vi igjen i en bred tradisjon i det kirkelige landskapet», skriver Møllerbråten. Gud er en luring! Men som Møllerbråten skriver: «Gud kan ha en mening med dette fraværet.»

«Ærlige spørsmål trenger seg på», skriver Møllerbråten om utgangspunkt for tvilen, og kanskje også for bokprosjektet. Forfatteren kunne gjerne gått dypere inn i disse spørsmålene. Det ville blitt et mer interessant og kanskje ærligere prosjekt, som ville egnet seg for flere enn de som er med i menigheten.